

IŠ VISŲ JIEMS GUOSTI IR SURAMINTI SKIRTŲ MŪSŲ SUMANYMŲ vykęs vienas — aušra. Kai pro dangaus sietą smulkučiais švelniais suodžiais išbyra tamsa ir rytų pusėje iš lėto liejasi šviesa, apkiautę lieka tik patys didžiausi žmonijos nelaimėliai. Šiuo reginiu — mažu kasdieniu prisikėlimu — gėrimės ir mes, nemirtingieji; dažnai susirenkame prie debesų pylimų ir iš aukštybių žvelgiame į juos, mūsų mažutėlius, judančius krutančius, pasitinkančius naują dieną. Ir kokia tada mus apninka tylą... liūdna, pavydo pritvinkusi tylą. Žinoma, daugelis iš jų miega toliau, jiems visai nerūpi žavūs mūsų pusseserės Auroros rytiniai pokštai, tačiau visada atsiranda vienišių, guoliuose besiblaškančių, kamuojamų nemigos, neramių ligonių ir beviltiškai išimylėjusiųjų arba paprastų „vyturių“, tų nenustygstančiųjų, skaičiuojančių pritūpimus, lendančių po šaltais dušais ir iš įmantrių mažyčių puodelių geriančių juodą ambroziją. Taip, visi pakirdusieji aušrą pasitinka daugmaž džiugiai, išskyrus, žinoma, pasmerktą žmogų, kuriam pirmosios žaros šioje žemėje bus paskutinės.

Štai ir dabar vienas toks stovi prie lango tėvo namuose žiūrėdamas, kaip už geležinkelio linijos, virš vešlių medžių, ankstyvu švytėjimu tvinsta dangus. Jis pasmerktas ne mirčiai — dar ne dabar, bet gyvenimui, kuriame, nujaučia, neturi tikrosios vietos. Jis

basas, su pižama, kurią kažkur šiuose namuose rado motina ir davė apsilvilti, kai atvyko vakar vakare — nudėvėta medvilnė, šviesiai mėlyna su ryškesniais dryžiais; kieno toji pižama, kas ją vilkėjo? Ar gali būti jo, iš senų laikų? Jeigu taip ir yra, vadinasi, iš labai senų laikų, nes dabar jis jau didelis, o pižama tikrai per maža, veržia ties pažastimis ir kirkšnimis. Bet šiuose namuose viskas šitaip — viskas veržia ir trina, verčia jį jaustis taip, tarsi vėl būtų vaikas. Jis negali neprisiminti, kaip dar vaikystėje močiutė jį rengdavo Kalėdoms ar gimtadieniui, arba kokiai nors kitai šventei — trūktelėdavo šen, timptelėdavo ten, paspjaudžiusi pirštą prilipdydavo neklusnią garbaną; apvilktas jau išėjusiu iš mados košės spalvos šiurkščiu tvido kostiumu su trumpomis kelnėmis, kurį senutė versdavo dėvėti, baltais marškiniais iškrakmolyta apykakle ir, baisiausia, papuoštas languota „peteliške“, suteikdavusia jam liguisto malonumo su keršto prieskoniu — kai kas nors sakydavo kalbą ar uždainuodavo dainą, arba kai kunigas, toks panašus į ligoninės slaugutę, mojuojančią loterijos bilietu su laimingu skaičiumi, iškeldavo Komunijos paplotėlį, jis ištempdavo „peteliškę“, kiek tik leisdavo gumelė, ir vėl ją paleisdavo, klausydamasis maloniai garsaus pliaukštelėjimo, — jis jausdavosi tarsi eksponatas, blogiau nei jaustųsi nuogas. Štai kaip viskas yra: toks gyvenimas, iki kaklo susagstytas gyvenimas, jam netinka, verčia jaustis per daug savimi ir nuolat niauriai primena apie nekeičiamą sielos menkumą.

Iš kažkur jo ausis pasiekia vos girdimas, prislopintas mažų kanopų klapsėjimas; tikriausiai poniu joja ankstyvasis paštininkas, apsilkęs *Thurn und Taxis* livrėją, užsidėjęs trikampę skrybėlę ir persimetęs per petį pašto ragą.

Žmogus prie lango vardu Adomas. Jam dar nėra trisdešimties, jis — jaunas senyvo tėvo sūnus, „mano antrojo atėjimo pro-

duktas“, kaip kartą nugirdo sakant ir pašaipiai nusijuokiant du kartus vedusį tėvą. Jis tingiai stebi po medžiais sugulusius tirštus, purvinai rausvus šešėlius. Nuo tariamai širmos žolės tarsi dūmai kyla kulkšnis siekiantis rūkas. Tokią valandą viskas kitaip. Iš kažkur į kažkur mikliai purpčioja ankstyvas juodasis strazdas — lakuoti jo sparnai švyti sugavę saulės spindulį; dabar sunerimęs paukštis suka galvą tik dėl rytmetinio kirmino. Adomas tariasi girdįs tylų, panišką mikliasparnės būtybės švilpuką.

Dabar jis po truputį pradeda nutuokti apie kažką, ko dar negali atpažinti — apie visur juntamą virpulį, tarsi drebėtų pats oras. Virpa vis stipriau ir stipriau. Išsigandęs jis tyliai žengia žingsnį atstupstas, traukdamasis į saugią kambario blausą. Aiškiai girdi lėtai dunksinčią širdį. Kažkurioje sąmonės kertelėje jis žino, kas dedasi, tačiau toje kertelėje nemąstoma. Dabar jau dreba viskas. Kambaryje, jam už nugaros esančio kažkokio nedidelio mechanizmo viduriai — Adomas nesidairo, bet tikriausiai tai laikrodis — čaižiai sužvanga sidabru. Girgžda drebančios grindų lentos. Tada kairėje pusėje kažkas išnyra — milžiniškas, bukanosis — ir naršiai stumiasi pirmyn, o paskui krūptelėjęs sustoja ir sustingsta priešais medžius, springdamas garų debesimis. Vagonuose tebedega šviesos, baidančios aušrą ir pristabdančios jos kelionę. Pailguose languose matosi palenktos galvos, tokios panašios į ruonius, — neįau jie visi miega? — o tarpueiliu eina bilietais apsikarstęs konduktorius, stvarstydamasis už sėdynių ranktūrių, tarsi koptų į statų šlaitą. Užgulusi tylą net spengia; galėtum pamanyti, kad ji kažkuo nepatenkinta. Lokomotyvas pikta suprunksčia — atrodytų, tuoj tuoj ims narčiai kapstyti žemę. Visuose namuose niekas negali pasakyti, kodėl kiekvieną rytą jis turi sustoti būtent šioje vietoje. Mylių mylias nėra jokio

kito namo; kuria kryptimi bevažiuotum, pakelės tuščios, tačiau traukinys sustoja būtent čia. Jo motina kelis kartus skundėsi geležinkelio kompanijai, o kartą net ryžosi parašyti kažkokiam valdžios žmogui, tačiau, nepaisant gerai žinomo jos vyro vardo, negavo jokio atsakymo. „Galėčiau nekreipti dėmesio į pravažiuojančio traukinio keliamą triukšmą“, — su tyliu liūdesiu kalbės ji. — „Šiaip ar taip, nieko nepadarysi, kad tavo tėvas buvo toks išmintingas ir primygtinai reikalavo susikurti namus kone ant geležinkelio, bet sustodamas traukinys mane pažadina.“

Nakčia jo susapnuotas sapnas — sapno fragmentas — vėl atgyja. Jis veržiasi pirmyn pro kažkokio labai senų laikų mūšio dulkes, rankose laikydamas kažką didelį, bet nesunkų, kažkokią brangų, svarbų nešulį — kas tai? — o aplinkui rėkia šaukia daugybė karių, žvanga kardai, skimbčioja ietys, švilpia strėlės, girgžda kovų vežimų ratai. Garbi vieta — antikinio mūšio laukas.

Mąstydamas apie motiną jis klauso, ar viršuje nepasigirs jos žingsniai; jis žino, kad ji nemiega. Nors namas didelis ir klaidus, grindys beveik visur medinės, išblizgintų plikų lentų, todėl garsai keliauja lengvai ir toli. Šią akimirką jis nenori susidurti su motina. Tikrai, jam visada keblu su ja bendrauti. Neatrodytų, kad jis jos nekenčia, kad motina jį erzina, nors sakoma, kad daugybę mirtingųjų sūnų motinos pykdo arba jie jų nekenčia — jiems reikėtų pamėginti pabendrauti su mūsiškėmis siautulingomis ir kerštingomis damomis, gyvenančiomis čia, ant ūkanų gaubiamo Olimpo kalno, — tik jis nemano, kad ji apskritai panaši į motiną. Ji absurdiškai jauna, vos dvidešimčia metų už jį vyresnė, ir atrodo, kad nuolat vis jaunėja ar bent nesensta, todėl jam neramu jaučiant, kad jis be perstojo ją vejasi. Panašu, kad ir jai žinomas šis reiškiny, tačiau ji visai nesistebi. Tiesą sakant, nuo tada, kai

ganėtinai suaugo, kad pastebėtų, kokia ji jauna, kartkartėmis jos elgesyje jis išvelgdavo — arba tik įsivaizduoja, jog išvelgia — tam tikrą tylų gyvumą, tarsi ji nekantraudama lauktų, kol jis pasieks kažkokią neįmanomą brandą, kad pagaliau tapę vienmečiai susikibę rankomis jie drauge keliautų į ateitį, kuri bus... kokia? Jam — be tėvo, jai — be vyro. Nes jo tėvas miršta. Štai kodėl jis čia — stovi kaip kvailys, vilki per mažą pizamą ir stebi auštančią vidurvasario aušrą.

Sukrėstas minčių apie mirtį ir mirimą jis prisiverčia vėl sutelkti dėmesį į traukinį. Viena ruonio galva atsigrįžusi: per padūmavusią veją jį pasiekia mažo berniuko blyškiu, menku veideliu ir didžiulėmis akimis žvilgsnis. Kaip įdėmiai vaikas žiūri į namą, koks alkanas tiriantis jo žvilgsnis; ko jis ieško, kokio slapto žinojimo, kokio apreiškimo? Jaunasis vyras įsitikinęs, kad berniukas jį mato čia stovintį, nors tikrai negalėtų taip būti — net nekyla abejonių, kad iš lauko langas atrodo juodas ir tuščias arba, atvirkščiai, akina liepsnomis, balto aukso švytėjimu — saulė taip ilgai užtruko, kol pakilo, bet dabar sparčiai iriasi rytiniu dangumi. Nepaisant šių degančių, klausiančių akių, berniuko bruožai niekuo neišsiskiria, ar bent taip atrodo žvelgiant iš tokio atstumo. Bet ko gi jis ieško, kad šitaip įdėmiai žiūri? Dabar lokomotyvas, tarsi kažką prisimindamas, krūpteli — per visą vagonų grandinę perbėga garsus metalinis žvangesys, — ir sudejavęs į žvėrį panašus padaras pajuda, o jam pajudėjus pakilusi saulė atakuoja kiekvieną vagonų langą iš eilės, keršydama už tebedegančias lemputes, neužgesinamais akinamais gaisrais darydama joms gėdą. Ištiesęs kaklą berniukas žiūri iš paskutiniųjų.

Adomui šalta, basų kojų padai nemaloniai limpa prie vėsių senų grindlenčių. Jis dar nevisiškai pabudęs, jaučiasi kybą tarp

miego ir būdravimo; tada viskas atrodo nerealiai tikra. Nusigręžęs nuo lango jis pamato keistu kampu krintančią ankstyvo rytmečio šviesą, neįprastai nušviečiančią visas kertes; knygų lentynos kraštai atrodo aštrus kaip giljotinos ašmenys. Iš kambario gilumos tuščiu vienakiu žvilgsniu jį perlieja išgaubtas ant židinio atbrailos stovinčio laikrodžio stiklas, atspindintis lango šviesą. Jis vėl pagalvoja apie vaiką traukinyje ir, kaip dažnai nutinka, pasijunta priblokštas kitoniškumo paslapties. Kaip jis gali būti savimi ir kitais, jeigu tie kiti patys sau irgi jaučiasi esą savimi? Aišku, jis žino, kad čia nėra jokios paslapties, paprasčiausiai viskas priklauso nuo perspektyvos. Juk akis, sako jis sau, būtent akis sukuria akiratį. Šiuos žodžius jis dažnai girdėdavo iš savo tėvo, kuris tikriausiai nugvelbė juos iš kieno nors kito. Jam vaikas traukinyje — tarsi koks nors akiratis, o jis vaikui — taip pat tarsi akiratis, ir šitaip tik todėl, kad kiekvienas tariasi esąs kažin ko centre — nors iš tikrųjų pats yra centras; štai toks paprastas vadinamosios paslapties įminimas. Ir vis dėlto...

Jis nušlepsi grindimis — jam einant neramusis laikrodis ant židinio atbrailos vieną kartą tyliai suskamba įspėdamas, — praveria į koridorių duris ir sustoja kaip įkirstas, aiktelėjęs iš baimės; širdis ir vėl ima be tvarkos blaškytis, tarsi sunerimęs šuo braižytų letenomis prašydamasis išleidžiamas.

Jis greitai pamato, kad siluetas koridoriuje — tik jo sesuo. Ji tupi kone atsėdusi ant kulkšnių priešais nedideles, kreivas dureles baltai dažytoje plokštėje, užtvėrusioje erdvę po laiptais.

— Dėl Dievo! — prataria jis. — Ką čia darai?

Ji atgręžia miniatiūrinį baltą veidelį, ir jis vėl mintyse išvysta vaiko veidą prie traukinio lango.

— Pelės, — sako ji.